

Eksamensoppgaver PSY1016/PSYPRO4116 2019 vår:

Svar på ALLE spørsmålene under:

1. Hvordan utvikles personligheten? Velg deg to perspektiver og presenter hvordan disse to ser på utvikling av personlighet.
2. Diskuter utfordringer med en personlighetstest som tar utgangspunkt i personlighet som typer (feks Myers Briggs Type Indicator) istedenfor trekk (feks NEO PI-3).
3. Gjør rede for Kelly sin kognitive teori om personlighet
4. Redegjør kort for forskjellen mellom emosjonelle trekk og emosjonelle tilstander. Velg en av de grunnleggende emosjonene og vis hvordan den kan relateres til trekk og tilstand.
5. Gjør rede for essensen i den humanistiske tilnærmingen til personlighetspsykologi
6. Hvordan kan evolusjonspsykologi bidra til å forstå menneskelig personlighet?

ENGLISH:

Answer ALL the following questions:

1. How does personality develop? Choose two perspectives and present how these view personality development
2. Discuss challenges with a personality test that is based on personality as types (eg Myers Briggs Type Indicator) instead of traits (eg NEO PI-3).
3. Describe Kelly's cognitive theory of personality
4. Briefly describe the difference between emotional traits and emotional states. Choose one of the basic emotions and show how it can be related to features and condition.
5. Describe the essence of the humanistic approach to personality psychology
6. How can evolutionary psychology contribute to the understanding of human personality?

Eksamensoppgaver PSY1016/PSYPRO4116 2019 Sensorveiledning:

Generell informasjon til sensorene og sensorveiledning

Alle oppgavene skal besvares, men en ubesvart oppgave gir ikke automatisk stryk. Det er totalvurderingen av besvarelsen som er avgjørende, og meget gode besvarelser på noen av

oppgavene kan trekke opp.

Det er naturlig, gitt oppgavene, at studentene bruker mer tid/plass på å besvare noen av oppgavene enn andre. Men alle oppgavene teller likt.

Merk at seks oppgaver på fire timer gir kandidaten kort tid per oppgave. Det forventes derfor ikke at alt som er relevant fra pensum er med for å få full uttelling (tilsvarende A), men mesteparten (>80 %) må være med og det viktigste må være med. Viktigste er at det svares godt på oppgaven. Kreativitet som samtidig gir et godt svar på oppgaven skal belønnes.

Viktig at studentene viser evne til nyansering, og ikke skriver for bastant.

Merk at studentene har brukt tre forskjellige utgaver av pensumboka; 2013, 2017 og 2018, alle utgavene er godkjent. Alle oppgavene under er omtalt i alle utgavene av pensumbøkene.

7. Hvordan utvikles personligheten? Velg deg to perspektiver og presenter hvordan disse to ser på utvikling av personlighet.

Denne oppgaven kan tolkes på litt forskjellige måter, men det er viktig at utvikling diskuteres. Fagkoordinator har tolket det som at det gjelder utvikling av personligheten gjennom livsløpet, men om kandidaten har en annen definisjon av det, feks ved å se på utvikling av personlighet gjennom generasjoner, eller i en spesiell alder så er det og greit så lenge besvarelsen sammenlikner to perspektiver.

Her er det viktig at studentene viser at de skjønner at det ikke er ett svar på hvordan personligheten utvikles, men at de forskjellige perspektivene har forskjellige meninger om hvordan personligheten utvikles. Forenklet og oppsummert kan vi si det sånn:

Genetisk: Rent medfødt eller i sammenheng med miljø

Læringspsykologi: gjennom forsterkning av atferd

Sosialpsykologisk: Gjennom relasjoner og oppdragelse

Humanisme/Rogers: Utvikling av selvforståelse og balanse mellom selvet og idealselvet

Kognitivt: Gjennom personlige konstrukt, selvkonstruksjon, utvikling av kognitive skjema – kan endres i terapi

Motivasjon Maslow: Gjennom selvaktualisering

Motivasjon: Gjennom tro på egen mestring

Psykodynamisk (Freud): Gjennom kontroll og tilfredsstillelse og forsvar mot drifter (særlig i barndommen) (også relevant å beskrive id-ego-superego).

Kulturelt perspektiv: Gjennom interaksjon med og forståelse av kulturen man lever i

Trekkteori: Mye medfødt, men kan påvirkes av interaksjon/miljø/utvikling, særlig frem til man er 30 år. En del generell endring

8. Diskuter utfordringer med en personlighetstest som tar utgangspunkt i personlighet som typer (feks Myers Briggs Type Indicator) istedenfor trekk (feks NEO PI-3)

Et svar bør inneholde momenter som:

- Personlighet er normalfordelt (muligens foruten Eysencks psykotisisme), og MBTI/typer vil kunstige dele populasjonen i to.
- Dermed vil det være stor variasjon i innad i hver gruppe, og mindre variasjon mellom de to gruppene. En person med T-skåre 49 vil i praksis være veldig forskjellig fra en person med en t-skåre på 20, og nesten helt lik en person med en T-skåre på 51. Likevel vil de havne i samme gruppe som T-20 og motsatt gruppe av T-51 (gitt at man deler på T = 50).

- MBTI er basert på Carl Jungs teorier, som ikke har noe særlig vitenskapelig hold i dag. Dermed dårlig grunnlag. Forså vidt har ikke NEO-PI-3 noe teoretisk grunnlag (jf. leksikalsk, statistisk og teoretisk tilnærming) i det hele tatt, og man kan jo klage på det også.
- Type-testene er enklere å forstå/mer intuitive, hvilket antakelig gjør dem lettere å ta i bruk for praktikere, bl.a. i arbeidslivet. Negativt for psykologifaget generelt, da det er de "dårlige" teoriene som blir videreført/praktisert, samme som at mye av det "ikke-psykologer" vet om psykologi er Freud relatert.

Merk at oppgaven spør om eksempel MBT og NEO PI-3, studentene kan altså velge å skrive om andre tester eller om tema generelt, og skal ikke trekkes for det hvis besvarelsen er god.

9. Gjør rede for Kelly sin kognitive teori om personlighet

Denne oppgaven er ikke gitt på eksamener tidligere, men skal være godt kjent for studentene. Teorien er omtalt i alle utgavene av pensumboka og snakket en del om på forelesning. De har også tatt en personlighetstest som har utgangspunkt i teorien så de skal være godt kjente med den. Her kan studentene gjerne gi en kort innledning til kognitive teorier spesifikt, men det er ikke veldig nødvendig. Også ok om de går rett inn på teorien som handler om at personlighet reflekterer individuelle forskjeller i konstruksystem. Studentene bør definere hva konstrukt er (fortolkning av verden basert på egen erfaring). Kelly var opptatt av at mennesker er som forskere i sitt eget liv og alltid opptatt av å forstå situasjonen og seg selv i situasjonen, hvorfor ting har skjedd, og hva som vil skje videre. Hvordan vi konstruerer verden avgjør dermed hvordan vi ser på oss selv, andre og personlighet. Det er også fint om de beskriver testen de tok i forelesningen (Kellys personlige konstrukt test), men ikke nødvendig (denne nevnes ikke i pensum). Denne oppgaven kan besvares relativt kort og lengden i seg selv skal ikke være avgjørende for karakter.

10. Redegjør kort for forskjellen mellom emosjonelle trekk og emosjonelle tilstander. Velg en av de grunnleggende emosjonene og vis hvordan den kan relateres til trekk og tilstand.

I denne oppgaven bør studentene definere emosjonelle trekk og tilstander (feks: tilstander er forbigående og avhenger mer av situasjon fremfor person. Emosjonelle trekk er stabile mønstre av emosjonelle reaksjoner som personen opplever på tvers av tid og situasjon). Sinne, avsky, frykt, glede, tristhet, overraskelse. Disposisjonell fiendtlighet/sinne (gjerner relatert til høy N/høy fiendtlighet) vs. forbigående sinne utløst av en bestemt situasjon.) Studentene kan også komme inn på det at det er lettere å få en person som skårer høyt på E (versus lav E) i godt humør, fordi E er knyttet til positive følelser. Høy N knyttet til opplevelse av ubehag og negative følelser. Engstelig disposisjon.

Denne oppgaven kan besvares relativt kort, og lengden i seg selv skal ikke være avgjørende for karakter.

11. Gjør rede for essensen i den humanistiske tilnærmingen til personlighetspsykologi

Dette er en potensielt ganske vid oppgave, men med tanke på tiden studentene har til rådighet så forventes det ikke at de skal kunne redegjøre for alt innen den humanistiske tilnærmingen. Oppgaven spør også om essensen til tilnærmingen, noe som gjør det er positivt om studenten kan skrive kort og få frem det viktigste innen dette domenet. Fint om studentene har med noe av dette: Personligheten for humanistene er den samlingen av erfaring, opplevelser og tenkning som preger individet. Den utvikles ved tilfredsstilling av behov (Maslow) og gjennom interaksjon med miljøet og egen verdsetting i aktualiseringsprosessen (Rogers). Studentene kan altså gjerne nevne og greie ut om Maslow og Rogers sine teorier, det er positivt om de gjør det, men merk at oppgaveteksten ikke spør spesifikt om det, så studenter som ikke nevner disse ved navn, men likevel får frem essensen i den humanistiske tilnærmingen skal ikke trekkes.

Humanismen vektlegger også at mennesker er for det meste bevisste (og at vi ikke kontrolleres av ubevisste behov og konflikter - motsatt av psykoanalysen – fint om studentene greier å trekke linjer her).

Humanistiske teorier mener at selvet kan utvikles, «hvem er jeg» kan utvikles, endres, selvaktualiseres. Både humanistiske, eksistensielle og motivasjonsteorier ser på mennesket som aktivt som, hvis det vil, jobber mot noe. Mennesker har en drift, eller en energi, nesten som en motivasjon, mot personlig utvikling, og vi kan velge hva vi vil gjøre uavhengig av miljøet rundt oss.

Fint, men ikke et krav om at studentene kan sette tilnærmingen i historisk kontekst: Humanistiske tilnærminger kom på 1950 og 60 tallet som en motvekt mot psykoanalysen og læringsteorien som da var de ledende teoriene innen psykologi. Retningen kalles gjerne «the third force» («The third force»).

12. Hvordan kan evolusjonspsykologi bidra til å forstå menneskelig personlighet?

Sensorveiledning: I denne oppgaven kan det hende at studentene velger å forklare alt de vet om evolusjonspsykologi som står på pensum, og man skal vel strengt tatt kunne anta at alt dette kan være viktig for å forstå menneskelig personlighet. Men det er fint hvis studentene greier å være mer spesifikke i å svare på oppgaven, og ikke snakke kun om evolusjonspsykologi og individuelle forskjeller generelt, men at de trekker direkte inn personlighet feks ved å henvise til at alle personlighetstrekkene er utviklet hos mennesker av en grunn, altså at alle trekkene kan være adaptive og viktige (både feks engstelighet og fiendtlighet). Pensum fokuserer en del på tilpasning, og hvordan tilpasning er domene spesifikt, at vi har mange adaptive mekanismer og at psykologiske mekanismer har en funksjon. En oppgave som kun tar for seg evolusjonspsykologiens bidrag til kjønnsforskjeller feks blir dermed ikke tilstrekkelig.